

LENINA KAROGS

Iznāk kopš 1950. gada
29. martā
Maksā 3 kap.

LATVIJAS KOMUNISTISKĀS PARTIJAS PREIĻU RAJONA KOMITEJAS
UN PREIĻU RAJONA TAUTAS DEPUTĀTU PADOMES LAIKRAKSTS

SESTDIEN.
Nr. 102 (5951)
1989. gada 26. augusts

● Kolhozs «Sarkanā ausma» ir tā saimniecība, kur grib un prot ļoti strādāt, gudri saimniekot. Un ja tā, tad arī veiksmē garām nepaieš. Tā bija pavasara sējas dienās, kad kolhozs «Sarkanā ausma» bija viens no labākajiem rajonā, tā ir arī tagad.

Graudaugu novākšana masveidā saimniecībā jau pabeigta. Un iegūta itin atzistama raža — vairāk nekā 35 centneri graudu no hektāra. Līdz ar to arī labības kopievākums šoruden bagāts. Būs gaudīgi valsts pasūtījuma izpildei, būs arī savām vajadzībām — lopbarībai.

Lai gan labības druvās novāktas, darba saimniecībā mazāk nav kļuvis. Tuvojas ziemāju sēja, tāpēc jāsteidz zemes aršana. Kā kārīgiem saimniekiem pienākas, arī šis darbs būs paveikts laikus, jo zemes aršana jau tuvojas nobeigumam. Tiek papildināti arī lopbarības krājumi.

● ATTELOS: zemes aršanā ziemājiem visvairāk paveikuši mehānizatori Jānis Irbe un Jānis Pastars; čakli ar E-281 kukurūzas zaļās masas gatavošanā strādā Ainārs Brovackis. Kukurūza, kā redzat attēlā, izaugusi varena — vairāk nekā triju metru garumā.

J. SILICKA foto

Par ko cīnās pilsoņu komitejas?

Daži Latvijas galvaspilsētas, citu republikas pilsētu un ciemu iedzīvotāji savās pastkastītēs atraduši uzaicinājumus reģistrēties kā Latvijas Republikas pilsoņi. Vietējas avīzes šajā sakarā sākušas parādīties paskaidrojumi, kurus parakstījuši pilsoņu komiteju pagaidu sakaru centra parstāvji. Tas viss izraisījis iedzīvotājos neviennozīmīgu reakciju. Fakts, ka pilsoņu komitejas Latvijas pilsoņību bez ierunām atzīst tikai tiem iedzīvotājiem, kam tā bijusi līdz 1940. gada 17. jūnijam, un viņu tiesājiem pēcnācējiem, cilvēkus, kas apmetušies republikā vēlāk, vedina uz domām par iespējamām spaidiem un viņu tiesību būtisku aizskaršanu. Bez tam daudzi pilsoņu komitejas uzskata par pirmo soli ceļā uz buržuāziskās iekārtas restaurēšanu republikā.

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezīdija priekšsēdētājs Anatolijs Gorbunovs vienā no savām runām pilsoņu komitejas raksturoja kā antikonstitucionālas. Tādas pašas domas izteica arī daudzi vadošie republikas juristi televīzijas diskusijā, kurā tika skartas pilsoņības problēmas.

Savos paskaidrojumos un programmatiskajos paziņojumos, pilsoņu komiteju atbalstītāji apļiecina, ka viņi nedomā uzņemties valsts iestāžu administratīvās funkcijas. Viņi plāno dažu mēnešu laikā reģistrēt visus, kas viņu izpratnē ir pilsoņi, kā arī pilsoņu kandidātus. Nākamais posms būs pilsoņu kongress, kas paudīs «isto Latvijas Republikas pilsoņu» gribu un izlems, ar kādām metodēm to realizēt. Reģistrācijas iniciatori savu darbību neuzskata par alternatīvu gaidāmajam Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanām, jo ir pārliecināti, ka šie ceļi var būt paralēli.

Vai patlaban spēkā esošā likumdošana atļauj izveidot pilsoņu komitejas? Atbildot uz šo jautājumu, Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezīdija juridiskās daļas vadītājs Aivars Krūmiņš nesēn Latvijas Komunistiskās partijas Centrālajā Komitejā notikušajā apspriedē uzsvēra, ka nav neviena likuma, kas aizliegtu kādas sabiedriskās organizācijas darbību. Piemēram, Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā izsenis pastāv telu komitejas, kas apvieno iedzīvotājus konkrētu ar ēku uzturēšanu vajadzīgajā kārtībā un teritorijas

apkopšanu saistītu uzdevumu risināšanai un apspriež iemītnieku sabiedrisko uzvedību, tām pat ir tiesības prasīt, lai vietējās varas iestādes un tiesību aizsardzības orgāni verstu attiecīgus pasākumus pret pārkāpējiem — līdz pat kriminālsodam. Cits jautājums ir par to, vai sabiedriskās organizācijas mērķi un raksturs atbilst tām prasībām, kas noteiktas Konstitūcijā un likumos. Dot oficiālu vērtējumu pilsoņu komitejām šobrīd nav iespējams, jo valdības rīcībā pagaidām ir galvenokārt anonīmi dokumenti, kuri bieži vien dažādi traktē dažus galvenos momentus un kuru īstie autori nav zināmi. No publikācijām presē kļūst skaidrs, ka pilsoņu reģistrācijas centru izveidošanā piedalās tādas organizācijas kā Latvijas Tautas frontes radikālais spārns, Latvijas Nacionālās Neatkarības kustība, Vides aizsardzības klubs un grupa «Helsinki-86». Republikas Augstākās Padomes Prezīdijā izveidojis speciālu deputātu komisiju. Tā izstudēs materiālus par pilsoņu komiteju darbību un izstrādās savu attieksmi pret tām, kas tiks darīta zināma Prezīdijam. Tuvākajā sesijā šo jautājumu droši vien apspriedīs deputāti.

Attiecībā uz jautājumu par reģistrāciju A. Krūmiņš uzskatā, ka, ņemot vērā to, ka Latvijas Padomju Sociālistiskajai Republikai ir savi likumi, jautājumu par pilsoņību var izlemt tikai valsts orgāni, balstoties uz padomju republikas valdības lēmumu. Tāpēc komiteju veiktajai pilsoņu reģistrācijai nav nekāda juridiska spēka.

Prognozējot notikumu tālāko gaitu, A. Krūmiņš izteica pieņēmumu, ka pilsoņu komiteju izveidošanas iniciatoriem tagad galvenais ir sasaukt pilsoņu kongresu, kas atzīs, ka Padomju Savienība 1940. gada jūnijā okupēja Latviju, un uz šī pamata sevi pasludinās par vienīgo orgānu, kas ir tiesīgs izlemt jautājumu par Latvijas valstiskuma formu. Tātad, lai kā pagaidu sakaru centra locekļi censtos to noslēpt, viņu rīcībā nevar nesaskaņot mēģinājumu pārņemt varas orgāna funkcijas, pret ko, protams, valsti aizsargā iebkura konstitūcija.

Materiālu sagatavojis

B. SEBJAKINS (LATINFORM)

Lēmēji un darītāji — paši

● Silūkalns. 35 kilometri no rajona centra. Tātad — nomale. Un tas, ko dara rajonā, visas svaigās vēsmas te nonāk visvairāk. Tagad, kad arvien biežāk lietojam spārnotos vārdus «Visu varu padomēm!», kā ar šo varu ir šajā attāļajā ciemā, cik tā ir iedarbīga un spēcīga? Par to runājam ar Upenieku ciema Tautas deputātu padomes izpildkomitejas priekšsēdētāju JURI LEICI.

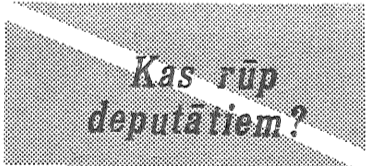
Juris Leicis ir vietējais kolhoza «Silūkalns» izaudzis, strādājis par ražošanas iecirkņa priekšnieku, iekams pirms divarpus gadiem ciema deputāti viņu ievēlēja par izpildkomitejas priekšsēdētāju. Viņš ļoti pazīst ciema iedzīvotājus, tie — viņu. Būt ciema, kas izstiepies 30 kilometru garumā, saimniekam nav viegli, bet par Juri Leici kolhoza «Silūkalns» dzirdējuši tikai pozitīvas atsauksmes. «Beidzot pie vadības ir cilvēks, kam pirmajā vietā ir iedzīvotāju rūpes un intereses,» tā teica.

Lauku ciemu padomes ir 25 deputāti. Ari Upeniekos. Bet vai visi ir darbiģi? Juris Leicis apstiprināja, ka deputāti nosaukumu atļaus labi ja puse no 25 ievēlētajiem. Pēc viņa domām, padomju darbā nav svarīga deputātu kvantitāte, bet gan — viņu aktivitāte. Turpmāk ciemā būs 15 deputāti.

«Mēs, deputāti, esam paši lēmēji un darītāji savā ciemā,» teica Juris Leicis. «Neviens no rajona centra mums nepalīdzēs, ar savām problēmām jāiet pašiem galā.»

Ciema izpildkomitejas priekšsēdētājam visu jautājumu risināšanā daudz palīdz enerģiskais deputāts kolhoza «Silūkalns» veterāns Adolfs Mickāns, kas ir viņa vietnieks, kā arī deputāti kolhoza priekšsēdētājs Pēteris Driksna, enerģētiskais Jānis Zeimuls.

Tagad lauku cilvēks arvien vairāk iecīnās zemnieka lomā. Tā tas ir arī Silūkalnā. Dzīvošanai centrā šeiienes kolhoznieki vairs nav pierunājami: katrs grib turet lopus, dzīvot atsevišķā sētā, klusumā. Kolhozs nāk pretī: ļauj sagatavot

sienu pēc vajadzības, atjauno ganības, izdala traktorū un zirgus piena nogādāšanai no attāļām viensētām līdz pieņemšanas punktam. Kolhozniekiem savā piemājas zemītē vajadzīgs zirgs. Bet bija tā, ka kolhozā «Silūkalns» zirgi atradās uz izzušanas robežas. Tagad ir 60 vilcēji. Sienu zirgu barošanai ziemā sagādā paši kolhoznieki. Šī gada uzdevums (90 tonnas) izpildīts.

Kolhoznieki iegādājas norakstītos mazjaudas traktorū, jo tie ļoti noder piemājas saimniecībā, citur. Ierasts, ka līdz šim būvmateriālus lauku laudim deva tikai celtniecībai centrā. Bet viensētu remontam to nebija, labas mājas aizgāja postā. Tagad Silūkalna vietējā vara gādā par to, lai cements, siferis un ķieģeļi nonāktu arī līdz remontējamajām viensētām.

Ja dota rīcības brīvība, ciema iedzīvotāji arvien vairāk tur lopus, ražo pienu un gaļu. Šī gada saistības — nodot valstij 880 tonnas piena un 80 tonnas gaļas. Ciema teritorijā ir 800 iedzīvotāju. Tātad — katrs pārējo galdam gādā saražo vidēji vairāk nekā tonnu piena un 100 kilogramus gaļas. Tas ir liels ieguldījums pārtikas programmas izpildē.

Silūkalns — nomale. Un nomalēs ceļi ir neizbraucami. Ciema padome kopā ar kolhoza valdi rūpējas par to, lai tā nebutu. Atklā-

tas dolomīta un smilšu iegulas. Kolhozs iegādājies buldozeru, ekskavatoru, pārējo ceļu remonta tehniku, šajā darbā norīkoti cilvēki. Un nepaies ilgs laiks, kad arī Silūkalnā būs gludi ceļi ar ciētu segumu.

Pēdējos gados Silūkalnā daudz uzcelts. Centrā ir ūdensvads, kanalizācija, siltumtrase, ierīkotas atīrīšanas iekārtas. 1. septembrī sāks darboties bērnu dārzs ar 45 vietām. Tajā būs darbs 14 sievietēm. Puiši atgriezās no dienesta Padomju Armijā, paliek dzīvot un strādāt kolhozā, bet līdz šim viņiem bija grūti nodibināt ģimeni — trūka līgavu. Tagad stāvoklis šajā ziņā normalizējās.

Silūkalnā darbojas ēdnīca, uz šeiieni no rajona centra noteiktās dienas brauc frizieris, piegriezējs anģerbu šūšanai, televizoru remontētājs. Tas panāks pēc deputātu pieprasījuma.

Jāremontē veikāli (to ciema ir trīs), nepilnāji vidusskolai jāceļ piebūve — sporta zāle, jārekonstruē sakaru nodala — tajā uzstādīs jaunu ATS, jo līdzšinējo 100 telefona numuru ir nepietiekoši. Ciema padome nauda ir, bet nav celtņi. Te izpalīdz kolhozs «Silūkalns», jo pašu laudim vien tas viss ir vaizdzies.

Cilvēki nedzīvo tikai no maizēs vien. Silūkalnieši var kulturāli navaidit brīvo laiku, atpūsties. Kultūras nams viņu vajadzības amierina. Tā direktore Anita Briška ir enerģiska, izdarīga speciāliste Izversta mākslinieciskā pašdarbība: darbojas deju kolektīvs, estrādes un vokālais ansamblis, drāma ansamblis, kultūras namā regulāri notiek dažādi sarīkojumi.

Tā kā Silūkalns ir nomale tikai attāļuma zinā no rajona centra. Šeiienes lauku dzīve ousē ne mazāk darbīgi un spārīgi kā centrā. Deputāti ir sava ciema saimnieki. Ļabi saimnieki. Ciema padome pēdējā laikā izcīna godalgotas vietas rajonā.

J. GURGONS

Partijas dzīve

Domas par plēnumu

Vladislavs Matisāns ir PSKP biedrs ar lielu stāžu. Strādājis par Silūkalna astoņgadīgās skolas direktoru, vairākas reizes bijis ievēlēts par kolhoza «Silūkalns» partijas pirmorganizācijas sekretāru, visu laiku aktīvs sabiedriskajā dzīvē. Tagad, būdams pensijā, uzņēmis kolhoza «Silūkalns» kadru inspektora rīpes. Lūk, Vladislava Matisāna domas par aizvadīto Latvijas KP Centrālās komitejas plēnumu.

— Partijas plēnuma pirmā posma uzdevumu Latvijas Komunistiskās partijas neatliekamās un perspektīvās rīcības programmas izstrādāšanā paveica Lietišķis bija Centrālkomitejas pirmā sekretāra J. Vāgra referāts, daudz satraucošu rīmo par Komunistiskās partijas lomu un vietu mūsu dzīvē, izveidota plaša komisija vienota projekta izstrādei. Plēnuma no jauna pulcēsies 30. augustā, lai pieņemtu no variantiem izstrādāto galīgo programmu.

Tomēr ar plēnumu apmierināts neesmu. Iezīmējas šķelšanās komunistu starpā pēc pārliecības un tautības, starp pilsētniekiem un lauciniekiem. Galvenais bija panākt vienotību republikas interešu aizstāvībā jautājuma par Latvijas suverenitāti, pilsonību, migrācijas regulēšanu, Latvijas Komunistiskās partijas statusu. Statuss ir ļoti aktuāls Ja Latvijā bus suverēna valsts, tad suverēnai jābūt arī Latvijas Komunistiskajai partijai.

Pieņēmis, ka Komunistiskā partija ir padomju sabiedrības valdošais un virzošais spēks. Bet

partija šajos parbuves gados zaudē savu autoritāti. Komunistiem jāiet tautā, jāuzklausā tās prasības, jārikojas. Vadošo lomu un autoritāti partija var atgūt tikai ar ražēnu darbu, nevis ar deklarācijām, kā tas ir līdz šim. Ja no visa runāta un plānota kaut trešdaļa būtu paveikta, būtu ļoti labi. Citādi partija pieņem plašas programmas un planus, bet kas ir izdarīts? Atceresimies kaut vai Partikas programmu.

Tagad republika pasludināta lauksaimniecības prioritāte. Kartēja kampaņa bez cerībām Pilsēta neatbalsta laukus. Bet kas baro tautu? Tikai zemnieks. Bet pašreizējā Centrālkomitejas sastāva lauciniekiem grūti teikt savu vārdu, te vairāk uzklausā «rupnieku» pausto. To parādīja arī plēnuma nobēgums — vadošo orgānu vēlēšanas, kad ne Svārs, ne Skosta par biroja locekļiem nekļuva — viņiem pietruka balsu.

Partijai pēdējais laiks ir nostāties savās stingrās un noteiktās pozīcijās, tikai tad to atbalstīs tauta. Ar cerībām pietiek. Daudz cerējam arī no PSKP XIX konferences, bet izmaiņu dzīvē uz labo pusi nav.

Neticu, ka izstrādāta Latvijas Komunistiskās partijas neatliekamās un perspektīvās rīcības programma visiem būs pa prātam, bet ja to plēnumā pieņems, tad tā ir stingri jānīdā. Vārdu, ir bijis daudz, vajadzīgs darbs. Bez darba mūsu zemē pārbūves nebūs. Uz to tautu jāmobilizē komunistiem, pašiem radot paraugu.

Pierakstīja J. GURGONS

Skopais maksā divreiz

Mēdz teikt, ka skopais maksā divreiz. Moldāvijas saimniecības, kur pretēji loģikai vasarā samazinājušies piena izslaukumi, šo parunu apstiprina prakse.

Liekas, ka ir skaidrs: piena lopu produktivitāte ir tieši atkarīga no barības kvalitātes. Rūpes par lopbarības objektīvu analīzi, tajā nosakot aminoskābju, mikroelementu un vitamīnu saturu, kā arī citus parametrus, uzņēmās Centrālā agrārkimisko pakalpojumu institūta Kišinevas filiāles lopbarības kvalitātes novērtēšanas nodaļa. Bet, lūk, nevelksme: zinātnieki pārgāiņi uz

saimniecisko aprēķinu un par veikto darbu prasa samaksu.

Šī gada sākumā 50 republikas saimniecības noslēdza ar šo institūtu līgumus par lopbarības kvalitātes noteikšanu. Bet arī saimniecības strādā uz saimnieciskā aprēķina un cenšas ietaupīt lielu rubli. Rezultātā kolhozi un padomju saimniecības neveida barību analīzi. No 18 līdz 16 kilogramiem dienas izslaukums samazinājās Orģnievas rajona padomju saimniecībā «Mala-ještšskij». Un nav jau arī ko brīnīties, uzskata zinātnieki, jo barības devā te mieži aizstāti ar kviešiem.

kas satur divas reizes mazāk lizīna. — Atvediet visu barības komponentu paraugus, un mēs jums palīdzēsim sastādīt pareizu dienāks barības devu. — biokimikā aicina savus līgumpartnerus.

— Noteikti atbrauksim, — tie apsolā, bet nepavisam neseidzās soļi-juumu pildīt.

Nodala bez darba, protams, nesež. Pie zinātniekiem pēc palīdzības taigad nāk tie, kas dažādu iemeslu dēļ nav noslēguši līgumus. Zēl tikai, ka valsts cieš zaudējumus, bet pilsētnieki ne vienmēr var nopirkt pienu. Laikam jau tas turbināsies līdz tam brīdim, kamēr šis skopais izšķērdētājs nesapratīs, ka noniecināt zinātni īsaičiaiū labumu dēļ nav jēgas. TASS korespondents

● Eleonora Ivanova (attēlā) kolhoza «Nākotne» Lipušu slaucamo govju fermā aprūpē pirmpienu grupu. Septiņos mēnešos sasniegts viens no labākajiem rezultātiem saimniecībā — no vienas govīs izslaukti vidēji 3246 kilogrami piena. Viņa vēl aprūpē teliņu (1 — 6 mēnešus vecu) grupu.

E. Ivanova fermā veic arī vecākās slaucē-

jas pienākumus un ir apmierināta ar savu darba biedreņu Marijas Ondzules, Annas Belousovas, Zinaidas Andrejevas un Teklas Vindules veikumu. Bet viņas savukārt par vecāko slaucēju saka: «Viņa mums ir kā nemiara gariņš. Visu laiku pa fermu. Nezinām, kad paspēj mājas darbus paveikt».

J. SALNAVIESA foto

- Rakstīt par šo tēmu mani pamudināja bijušā galēnieša, tagadējā ridzīnieka lidotāja A. Starostņieka vēstule, kas publicēta žurnālā «Dadzis» šī gada 12. numurā.

A. Starostņieks savā vēstulē paņz uzskatu, ka Preiļu rajona vecie vēsturiskie vietu nosaukumi esot nepamatoti pārdevēti vai arī to rakstība, tāpat nepamatoti, izmainīta, tātad sakropļota, piemēram, Vidzemes pārdevēta par Galeniem (to nosaukumu, pat šajā gadījumā, vajadzējis rakstīt vismaz pēc vietejas izrunas — Galāni). Golieši pārdevēti par Golīšiem, Prikuļi kļuvi par Prikuļiem, Rudzati — par Rudzētiem, Voveri — par Vevejiem, Turpreti Sovankas un Feimankas upju nosaukumus vajagot rakstīt latviska formā — Sovanite un Feimante, tātad ar latviešu literārās valodas izskaņu. Bet kāpēc arī šo upju nosaukumus nerakstīt dialektā — Sovaneica un Feimanteite?

Pilngi piekritu A. Starostņiekam, ka Preiļu rajona (tāpat kā visas Latgales) vietām jāatdod sākotnējie, vēsturiskie nosaukumi. To lielā daļā tiešām svešzemju iekšrotāju ilgās valdīšanas laikos ir vai nu pilngi pārdevēti vai arī to rakstība ir sakropļota. Bet, lai šos sākotnējos vēsturiskos nosaukumus apdzīvotām un citām vietām atdotu, ir jāzina, kādi tie patiesi ir bijuši. Taču tas A. Starostņiekam nav visai skaidrs. Galvenais, kas izriet no A. Starostņieka teiktā, ir: viņam nepatīk, ka Latgales vietu nosaukumi visur netiek rakstīti pēc vietejas izrunas, bet gan latviešu literārā valodā. Viņš, tāpat kā ne mazums citu manu novaldnieku, vēsturisko patiesību nezina, par senām, svešām un tādējādi sārgājāmām īpatnībām izskata nebrīves laikos, sveša pirti mazgājoties, dabutu «skājš». Daudzu gadu- simtu gaitā svešas varas latviešus ir skelšās, dalījūšas, dragājusas, novādus atsvējnāpūšas. Tāpēc šodien mēs skelšānos nedrīkstām pieļaut ne mazāka mēra un akcentēt tādās īpatnībās, kas radušās pret pašu grupu, kas mums uzspīestas.

Lai izskīrtu jautājumu par Latgales vietu vārdu pareizrakstību, ieskaļsimies vēsture.

Ir zināms, ka visa tagadējā Latgale un Vidzemes lielāka daļa senāte ir bijusi vienas latviešu cilts — latgaļu — apdzīvota zeme. Ieverojām valodnieki ir pierādījuši, ka Livonijas laikā (13. — 16. gs.) tagadējā Latgale runāta valoda ir ļoti maz atšķirūšies no tagadējā Vidzemes runātajā latgaļu (latviešu) valodas. Latgales apdzīvotas vietas, kas pieminētas 13. — 16. gs. vēstures avotos, gandrīz visos gadījumos rakstītas tāpat kā tagadējā vidusdialektā un latviešu literārā valodā, t. i., bez fonētiskām (skaņu) parmaiņām, piemēram, Liksna un Niegale (abas apdzīvotas vietas tagadējā Daugavpils rajonā) 13. gs. un pat vēl 18. gs. sauktas par Liksnu un Niegali, nevis ka tagad vieteja izrunā — par Leiksmu un

Par vietu un citiem nosaukumiem

Neicgolu, Liksna pirmoreiz vēstures avotos pieminēta 1230. gadā (latīņu rakstībā — Lixna), Niegale — 1254. gadā (latīņu rakstībā — Nitcegale, Nitcegale).

Fonētiskas parmaiņas tagadējās Latgales teritorijā dzīvojošo latviešu valodā sākušās rasties slavu valodu ietekmē, lielākā mērā — kopš 17. gs., bet jo sevišķi strauji — kopš 18. gs., kad Latgale bija atrauta no pārējiem latviešu apdzīvotajiem novadiem un atradās Lietuvas — Polijas, bet pēc tam — Krievijas imperijas sastāvā. Tad visa politiskā, administratīvā un ekonomiskā vara Latgale atradās poļu un krievu «cīnāvnieku» rokās, un tādējādi arī darba, sabiedriskās dzīves un betvedības valoda bija poļu vai (vēlāk) krievu valoda. Tādā kārtā atbilstoši «kungu» valodas skaņām tika pārveidoti latviskie vietu nosaukumi. Latgale un arī latgaliešu runa radās fonētiskās parmaiņas. Tāpēc arī fonētiskie pārveidojumi latviešu valodas augšzemnieku dialektā latgaliskajās izloksnēs nav vis jauskāta par sārgājamajām latgaliešu «īpatnībām», bet gan — par verdzības laiku uzspīestu zīmī, ar ko latgaliešiem nav jālepojas. Ka vidus dialektā un uz tā pamata izveidotajā latviešu literārā valodā ir labāk saglabātas, pūnovāložas skaņas, var parliecināties, salīdzinot vidus dialektu un latviešu literārā valodu ar lietuviešu un citām baitu valodām.

Bet vai latgaliskajās izloksnēs nav tādu īpatnību, ar kurām latgalieši varētu lepoties? Ir! Augšzemnieku dialektā latgaliskās izloksnes daļa ziņa ir sentiskākas par vidus dialektā izloksnēm un latviešu literārā valodu leksikā jeb vārdu krājuma, Neskatoties uz to, ka latgaliskajās izloksnēs ir vairāk no slavu valodām aizgūtu vārdu, tajās ir arī vairāk saglabāties senie, citas izloksnes aizmirstu vārdu. Tas pats sakāms par morfoloģiju jeb vārdu formu veidošanu (latgaliskajās izloksnēs vārdu formu veidošana ir daudzveidīgāka), gan arī par sintaksi jeb paģemēnīem, ar kādiem vārdus un to formas saista vārdu savienojuma un teikuma un vienkāršus teikumus — salikta teikuma.

Latgalieši patiesi var lepoties arī ar daudz ko citu — senu un bagātu folkloras pūru, skaistam tautasdziesmu melodijām, senām tradīcijām, krašiem, gaumīgiem tautastēpiem u. c. Bet par to šoreiz neizvērsos.

Ieverojot iepriekš teikto par latviešu literārās valodas fonētiku, izcēltais latviešu valodnieks akademiķis Janis Endzelīns norādīja, ka Latvijas vietu vārdi rakstāmi atbilstoši latviešu literārās valodas fonētikai, t. i., kā senāk runāta arī Latgale. Tāpēc vietu vārdu rakstība latgaliešiem sturģalvīgi nevajadzētu turēties pie dialektā. Citos Latvijas novados tas ta neizpaužas. Pieme-

ram, aluksnieši neprasa, lai Aluksni saucām par Oluksni (ar īso patskaņi «o»), kā viņi paši izrunā šo vārdu, un durbenieši, lai Durbi (Kurzeme) saucām saskaņā ar viņu izrunu par Dorbi (ar divskani «oo»).

Tomēr domāju, ka pie J. Endzelīna norādījumiem nebūtu jāpieturas burtiski visos gadījumos. Izšķiroš vietu nosaukumu rakstības jautājumu, jāņem vērā arī vietas nosaukuma ieskaļošānās, skaņīgums un izrunas vieglums. Piemēram, sākotnējie, vēstures avotos fiksētie un tāpēc valodnieku ieteiktie nosaukumi — Rezna un Reznas ezers neieviesās, levičas — Rāzna un Rāznas ezers, jo tādā formā šie nosaukumi gan vieglāk izrunājami, gan arī skan plašāk, skanīgāk un svīnīgāk. Tomēr Rezekne (upe un pilsēta) savu sākotnējo latvisko nosaukumu saglabāja, jo tādā formā šis nosaukums ir vieglāk izrunājams. Stingri turas arī Latgalei raksturīgie vietu nosaukumi ar izskaņu «eni» (Vilgāni, Bernāni, Vārkāji u. c.). Tie tāpat gan viegli izrunājami, gan skan plaši un skaņīgi, tāpēc daudzus konkrētos gadījumos ir pat labāki par vietu nosaukumiem ar senāko izskaņu «eni». Pie patskaņa «o», kas latgaliskajās izloksnēs celies no zemākā patskaņa «a», vietu nosaukumos nevajadzētu pieturēties, jo patskaņi «a» ir ne vien senāks, bet arī skan gaīsak, muzikālāk nekā patskaņi «o».

Daudzos vietu nosaukumos Preiļu rajonā (arī citur Latgale) latgaliskais divskanis «iu», kas celies no senākā patskaņa «ū», ir pārvērstis (rakstībā) par skaņu savienojumu «iv», piemēram, Plivas, Līva, Līvmaģi, Ivdriši, Mivriņieki u. c. Tādēļ šo nosaukumu rakstījumus neatbilst ne zinātniski pamatotajai un tādēļ izteiktajai latviešu literārās valodas rakstībai, ne vēlāk izstrādātajām latgaliešu rakstu valodas normām. Galvenais šajā gadījumā — izskīrties: vai no šos nosaukumus rakstīt latviešu literārā valodā (visieteicamāk) vai arī latgaliešu rakstu valodā, ja ir pamatoti apsverumi (nosaukuma dzija ieskaļošānās, izrunas vieglums un skaņīgums), nevis — ska izklaussas».

Preiļu rajonā (arī citur Latgale) ir redzama tendence vietu nosaukumos (pēc krievu modes) rakstīt ar patskaņi «o» galotne. Tādi vārdi latviešu valodā nav lokāmi, un tāpēc tie tā nav rakstāmi. Piemēram, tā raksta nevis Moskvīno, bet Moskvīna (tāu tā pietiekoši krievisks nosaukums), senāk rakstīti ar — Maskaviņa, Šis Preiļu ciema esošās apdzīvotās vietas nosaukums, iespējams, celies no tā, ka šeit uz dzīvi apmetušies no Maskavas valsts atbēgušie krievu veciecbnieki.

Bet par ko visvairāk jāuztraucas, ir tas, ka daudzi Preiļu rajona senie latviskie vietu nosaukumi cariskās imperijas laikā ir līdz

nepazīšanai sakropļoti vai pat «tulkoiti» krieviski. Tā bijušajā Jasmuižas pagastā senākajos dokumentos minēti ciemi (te lietoti latvisko nosaukumu vēlākos laikos ieviestā lietuviešu nosaukuma «šādža» vietā) Kalnajaši un Lejasjaši (ta šos nosaukumus izrunā arī vietejie vecākie cilvēki), bet vēlāk to vietā krievu dokumentos un literatūrā parādījās — Gornije Jaši un Dolnije Jaši, bet tagad pirmā ciema nosaukumu redzam rakstāmi ļoti dažādi — Gornijaši, Gornijieši, Gornieši, Gorneši, pat Gurnieši vai Gurnicki. Te, kā redzams, vārda pirmā daļa ir krievu valodā, bet otrajā daļā no «jaši» (minēto ciemu nosaukumi cēlušies no luvumā esošas Jašas upes nosaukuma) ir iznākuši «jīeši», «ješi», «eši», «eši» vai pat «nieki» (izskatās, it kā tās būtu vārda izskaņas, nevis patstāvīgs vārds «jaši»).

Sajā sakarībā man nav skaidrs, kam un kāpēc radusies lieksme šī gadsimta 20. gados radītā skaistā Jaunaglonas nosaukuma vietā atdzīvīnāt polisko vai krievisko Kameņecas jeb Kamencas nosaukumu. Tā veikalam Jaunaglonā dots nosaukums «Kamencas». Te taču nav Krievija! Ja es būtu parēlies uz dzīvi Krievijā, man ne prāta nenāktu rosināt Novgorodu pārdevēt par Jaunpili vai Vēlīkajas upi par Lielupi. Tiešām, poļu un krievu dokumentos Jaunaglonā senāk saukta — Kameņecu jeb Kamencu — pēc milzīgā laukakmens Jaunaglonas parkā. Bet šo laukakmeni te nav atveduši ne poļi, ne krievi. Tas ir seno latgaļu kulta akmens, un tāpēc šai vietai sākotnējo nosaukumu varēja dot tikai šis vietas senākie iedzīvotāji — latgaļi. Iespējams, ka tagadējā Jaunaglonā sākotnēji saukusies par Akmeņi vai Akmeņajiem un tās nosaukums vel kā «tulkoīts» poļu vai krievu valodā. Par būt, ka tai bijis arī kāds cits latvisks nosaukums, kuru mēs esam aizmirsuši.

Bet tagad par A. Starostņieka skartajiem vietu nosaukumiem

Galeni (ar izskaņu «eni») ir sākotnējais un, piebūldīšu, vietejais nosaukums un tādām tam jāpaliek Galeni (tieši tādā rakstībā) vēstures avota pirmoreiz minēti 1483. gadā. Arī Latgales vēstures pētnieks G. Manteifelis (1832 — 1916) savā grāmatā «Polnisch Livland» («Poļu Vidzeme», 1869) raksta, ka šī apdzīvota vieta senāk saukta — Galeni, bet tagad (1869) latviski saucoties — Galeni (tātad ne Golāni, kadu nosaukumu par pareizu uzskatā A. Starostņieks). Galeni pārvertušies par Galāniem vai Golāniem svešautiūšies izrunas rakstības ietekmē. Ka Galenu nosaukums sākotnēji izrunāts un rakstīts ar izskaņu «eni» (ar plato «e»), liecina šī nosaukuma rakstība krievu valodā — Goljani, kur iz

Atgriezoties pie publicētā

Ka jau tika ziņots, partijas Preiļu rajona komiteja rīkoja tikšanos ar Latvijas PSR Augstākās Padomes deputātiem, Latvijas PSR Augstākās Padomes sesijas dalībniekiem. Deputāti ne tikai pastāstīja par Augstākās Padomes sesiju, bet arī atbildēja uz vairākiem klātesošo jautājumiem.

Bija uzdoti šādi jautājumi. «Vai padomju varu Latvija jūs uzskata par likumīgu? LTF Preiļu nodaļa uzskata, ka Latvija ir «anektēta teritorija». «Vai jūs sevi uzskatāt par Latvijas PSR Augstākās Padomes deputātiem vai par anektētās teritorijas okupācijas režīma deputātiem?». Atbildes skaneja viennozīmīgi: viņi ir Latvijas PSR Augstākās Padomes deputāti; musu republikas Pamatlīkums ir Latvijas PSR Konstitūcija.

Deputātu viedoklis

Dažādi viedokļi bija par PSRS tautas deputātu V. Alksni. Deputāte M. Lifauniece izteica neapmierinātību par V. Alksņa uzstāšanos sesijā, bet deputāts V. Solovjovs teica, ka dažu personu V. Alksnim adresētie izteicieni pie Politiskās izglītības nama nav civilizētas, demokrātiskas sabiedrības cienīgi. Viens no klātesošajiem atzīnēja, ka viņš personīgi nepiekrīt deputāta V. Alksņa uzskatiem, taču viņu cieni par principālītāti un pārlicību.

Lielu sarosišanos zālē izraisīja jautājumi par pilsoņu komitejām, kuras veido LTF. Klātesošie izteica viedokli, ka Latvijas Tautas frontes Domes Aicinājums, pilsoņu komiteju veidošana nevis veicina sabiedrības spēku saliedēšanu, bet gan saasina situāciju republikā.

Daudzi klātesošie vērsās pie Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija locekles M. Lifaunieces, pie deputātiem un partijas Preiļu rajona komitejas otrā sekretāra P. Romanova ar prasību veikt nepieciešamos pasākumus, lai izpildītu Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija lēmumu «Par darbību pilsoņu komiteju veidošanā».

Deputāti atbildēja arī uz citiem klātesošo jautājumiem.

Uzskatām, ka tamlīdzīgas tikšanās ir jāriko, bet tikai nepieciešams laiks par tām paziņot iedzīvotājiem.

F. NIKIFOROVS,
tautas kontroles rajona komitejas inspektors

A. KOVALENKO,
partijas rajona komitejas instruktors

Fotofakts

Laipni lūdzam!?

Replika

Saka: maza pilite pat akmeni izgrauz lielu dobumu. Ja, senieciem bijuši taisnība, jo atgādinājumi par nepieciešamību savlaicīgi atjaunot parakstīšanos uz preses izdevumiem centrālajā un republikas presē iedarbojas, un augustā, kādu sestdien, ar vakar saņemto avansu kabatā steidzot uz Līvānu sakaru nodaļu, lai tur atstatu iesākumam ne mazāk par četriem desmitniekiem.

Diemžēl šim labajam nodomam nebija lemts piepildīties. Izrādās, sestdienās parakstīšanos nenofor-

mē, darbdienās — laipni lūdzam — no plkst. 8.15 līdz 17.30. Tas ir laika, kad katram kārtīgam padomju cilvēkam jābūt savā darba vietā. Dzirdu iebildumus: ir taču sabiedriskie preses izplatītāji. Jā, kur nu bez viņiem. Bet kāpēc tad pēdējos parakstīšanās terminos darbiniece, kura to noformē, spiesta strādāt, galvu nepaceļot? Turklāt viņas pienākums ir ne tikai abonentu apkalpošana. Un ievērojiet — tas viss gulstas uz viena cilvēka pleciem. Bez tam viņa ir divu mazgādīgu bērnu māte, bez tam — pilsētā nav dzīvokļa, dzīvo laukos,

bez tam — strādā par kaut kādiem 130 rubļiem mēnesī. Vārbut rajona «Preses apvienības» nodaļa «aizdos» kādu no saviem, teiksim, nebūt ne mazajiem štatiem? Kaut uz dažām stundām sestdienās.

Tā nedrīkst būt, ja cilvēks dienu no dienas gaida, kad uzrakstīs sūdzību par ļoti neērti parakstīšanās pieņemšanas grafiku, nedroši ceļot, ka, vārbut, tad «Preses apvienība» veiks iedarbīgus pasākumus. Uzskatīsim, ka tāda sūdzība jau ir.

I. KOROLOVA

Vai sauļojamies?

Jautājums tīri retorisks. Jau tā bija redzams, ka šī moksliņā gaidīšana autovadītājiem bus ne vienu vien stundu gara. Vīri, laikus nojaušot šo «patikamo» gaidīšanu, iegādājušies sev grāmatas, laikrakstus. Daļa šoferu ar apetīti ēd saldējumu, citi — vienkārši gulēja kabinēs.

Situācija izrādās ierasta — maksimālas slodzes dienās agrofirma «Sarkanais Oktobris» linu fabrika acimredzami netiek galā ar autotransporta izkraušanu. Neatkarīgi no attāluma, autovadītāji spēj izdarīt tikai vienu reisu dienā. (Starp citu, kā viņi paši saka, agrofirma mašinām ir prioritāte — tās bez rindas izkrauj pirmās!)

Bet tagad jautājums, kas it nemaz nav retorisks: no kā kabatas tiek apmaksāta daudzstundu dīkstāve?

I. IVANOVA
J. SILICKĀ foto

skaņa platais «e» attelots ar «ja», kā tas parasti noverots arī citos līdzīgos gadījumos krievu valodā. Galēni par Vidsmuižu pārdevēti tikai 1922. gadā, un tāpēc tāda nosaukuma atjaunošanai nav nekāda nopietna pamata. Bez tam nosaukumi ar «muižu» vārda otrajā daļā musus var atgādināt neko vairāk, ka tikai vergu laikus.

Tagad par Gailišu nosaukumu, 1784. gada Preiļu pagasta apdzīvotu vietu saraksta nav ne Gailišu, ne Galmuižas, bet 1820. gada tajā pirmoreiz parādās Galmuižas folverks (pusmuiža), kurš vēlāk tiek saukts vienkārši par Galmuižu. Rodas jautājums, no kāda vārda cēlies Galmuižas nosaukums — no vārda «gals» vai «gailis», vai uzvārda «Gailītis» jeb «Gailiņš». Liekas tomer, ka no vārda «gailis» vai uzvārda «Gailītis» jeb «Gailiņš», jo, ja tas būtu cēlies no vārda «gails», tad to latviski sauktu par Gajmuižu vai (vietēja latgaliskajā izrunā) — par Golumuižu jeb saīsinātā formā par Golišiem. Tomēr nevienā no šiem vārdiem vietējie iedzīvotāji šo apdzīvotu vietu nesauca, bet gan par Galmuižu, kur vieglākas izrunas labad šī salikta vārda pirmajā daļā izlaists patskanis «i». Tāds secinājums par šī nosaukuma izcelsmi ir J. Endzelimam, kurš «Latvijas vietu vārdu» krājuma II daļa (Kurzemes un Latgales vietu vārdi, 1925), to raksta — «Ga(i)lmuiža». Bet J. Endzelimam Preiļu pagasta vietu vārdus savāca un palīdzēja izskaidrot to izcelsmi un nozīmi pirmie latgalieši ar augstāko filoloģisko izglītību — Preiļu pagasta dzimušie Jānis Turkopulis un Bronislavs Spūlis. Saubīties par šo cilvēku kompetenci, domāju, nebūtu pamata. Ka redzams, Ga(i)lmuižas vieta, atmetot šī vārda otrajā daļā «muižu», šī gadsimta 20. gados pamatoti atjaunots nosaukums Gailiši. Ka papildus pierādījumi minētajam secinājumam var būt sekojoši fakti.

6 km no šiem Gailišiem un tikai 2 km no bijušā Preiļu pagasta robežas, jau Silāņu pagasta, atrodas Feimaņu ezers. Tā apkārtnē ir vairākas apdzīvotas vietas, kuru nosaukumu pamata ir vārds «Gailiši», te sastopami arī cilvēki, kuriem ir uzvārds Gailiņš jeb Gailiņš 1784. gada Silāņu pagasta apdzīvotu vietu sarakstā ir minēti ciemi (krieviskā rakstībā) Gailševa un Kravčova Gailišova, bet 1905. gadā — Gailiši, Mežagailiši un Tanslavas Gailiši. Te pat no krieviskas rakstības formas redzams, ka šo ciemu nosaukumi ir cēlušies vai nu no vārda «gailis» vai uzvārda «Gailītis» jeb «Gailiņš». Arī šodien die Feimaņu ezera pastāv apdzīvotas vietas, kuras saucas Gailiši, Ezeragailiši, Mežagailiši, Klebonas Gailiši. Tas vēlreiz apstiprina parlicību, ka blakus esošajai Preiļu pagasta Galmuižai atdots sākotnējais nosaukums — Gailiši.

Tomēr neskaids paliek vēl viens jautājums — vai šiem Gailišiem nav bijis vēl senāks vai otrs nosaukums. Ta 1784. gada

Preiļu pagasta apdzīvotu vietu sarakstā minēts Salmas (citreiz rakstīts Salmu) ciems, kurš atrodies pie Salmas (Salmu jeb Salmeja) ezera, kuru tagad sauc par Gailišu (visbiežāk) un Kīšu ezeru, bet 1820. gadā Preiļu pagasta apdzīvotu vietu sarakstā Salmas (Salmu) ciema vairs nav, tolies parādās Galmuižas folverks. Tātad var domāt, ka Salmas (Salmu) nosaukums ir senāks par Gailišu nosaukumu vai arī abi nosaukumi pastāvējuši līdzās un šī Salmas (Salmu) jeb Gailišu ciema vietā 19. gs. sākumā ir izveidota Ga(i)lmuiža.

Saunas ciema Priekulu nosaukums vēstures avotos pirmo reizi minēts 1563. gadā un latīņu valodā rakstīts — Prekul. Ta kā latīņu valodā nav divskaņa «ie», tad šajā nosaukumā tā vietā rakstīts patskanis «e». Bet, ja šī apdzīvota vieta toreiz latviešu valodā būtu saukusies par Prikuļiem vai Prikuļiem, tad latīņu valodā tas nosaukums arī būtu rakstīts ar patskani «i». Tas liecina, ka Priekuli toreiz arī saukusies par Priekuliem. Vēlāk gan vietējā izrunā (tāpat kā citur latgaliskajās izloksnēs) Priekuli parvertas par Prikuļiem (divskaņa «ie» vietā stājas garais patskanis «i»), bet jau kopš šī gadsimta 20. gadiem oficiālajā rakstībā atjaunots un tagad arī vietējo iedzīvotāju runā iesakņojies sākotnējais nosaukums — Priekuli, un tāds tas arī paturoms. Tātad A. Starostnieka apgalvojumam, ka šī apdzīvota vieta (šodien — ciemats) saucama par Prikuļiem, nav pamata. Nav ko būties no A. Starostnieka brīdinājuma, ka Latvijā tie nav vienīgi Priekuli (tādi esot trīs). Ja, ir vēl viens Priekulu ciemats, bet tas atrodas pavisam citā (Česu) rajonā, ta kā pārpratumu te nevar būt. Trešo Priekulu kā lielākas apdzīvotas vietas Latvijā nav. Liepājas rajonā ir pilsēta, kas saucas Priekule. Ir vēl Latvijā vairākas viensētas vai māju pūdiri, kuri saucas Priekuli, bet atrodas dažādos rajonos un dažādos ciemos. Arī šajā gadījumā pārpratumu nebus, Priekulu nosaukuma lielā izplatība Latvijā tikai liecina par tā seniskumu un iecienītību.

Arī Rudzētu nosaukums šī gadsimta 20. gados atguvis savu sākotnējo formu un iesakņojies oficiālajā rakstībā, lielā mērā — arī tautā. Pašreiz ciemats, ciems, vidusskola, pasts un citas iestādes ciemā nes Rudzētu nosaukumu, vienīgi padomju saimniecība saucas «Rudzati». Arī nosaukuma forma — Rudzati skan labi un viegli izrunājama. Vajadzētu beidzot izšķirties, kuru nosaukuma formu — Rudzeti vai Rudzāti — lietot visiem un vienmēr, nevis gadu desmitiem svārstīties šī jautājuma izlemšanā.

Par Voveriem A. Starostnieks saka pareizi. Tie nav ne Veveri, ne Vēveri, un tāpēc jāsauc vai nu par Voveriem (pēc latgaliskās izrunas, ar divskani «oo») vai Vāveriem (latviešu literārajā valodā). Otrais nosaukums ir skanīgāks, gaišāks, muzikālāks, tadēļ tas arī būtu ieteicamāks.

Upe, kas tek caur Saunas ciemu un pie Rudzētiem ietek Ošā, ir Sauna (nevis Sovanka) un vēstures avotā pirmoreiz minēta 1558. gadā. Šis upes krieviskotais nosaukums radies vēlākos laikos. Tāpēc Sauna nav jāsauc ne par Sovanku, ne Sovaniti (pamazināma formā), bet par Saunu. Tas pats sakāms par Feimankas upes nosaukumu. Pareizi būtu jāraksta — Feimane, jo bez šāda nosaukuma upes ir vēl Feimaņu ezers, no kura tā iztek, Feimaņu ciemats un ciems (administratīvi teritoriālā vienība), kuru nosaukumi tā arī tiek izrunāti un rakstīti. Varetu domāt par vēl senāku šīs upes, ezera un ciemata nosaukumu — Vinmins, bet to laikam būs grūti atdzīvināt.

Bet tagad par dažiem citiem vietu nosaukumiem Preiļu rajonā.

Peleču ciemā ir Nidermuiža. Šis nosaukums ir kropļīga, nelatviska forma (saliktā vārda pirmajā daļā). Nidermuiža radusies senā Niedru (vēlāk latgaliešu izrunā — Nīdru) ciema vietā. Tāpēc šo apdzīvotu vietu vajadzētu saukt par Niedrām jeb Nīdrām (abi nosaukumi ļoti un skanīgi), sliktākajā gadījumā — par Niedrumuižu vai (kā to vēl nesena pagātnē tautā sauca) — par Nīdurmuižu. Tomēr no «muižas» vajadzētu atbrīvoties. Kādēļ tad Peleču ciemā esošo Niedrumuižas skolu varēja pārdevēt par Niedru skolu?

Riebiņu ciemā ir apdzīvota vieta, ko tagad sauc gan par Runcupniekiem, gan Runcupniekiem. Tās sākotnējais nosaukums ir Runcupnieki, tā to arī vajadzētu saukt un rakstīt.

Preiļu rajonā ir divi ciemati (viens — Preiļu ciemā, otrs — Saunas ciemā), kuri vissenākajos dokumentos un karlēs saukti par Anspakiem (vācu rakstībā — Anspach, polu — Anspach vai Anspaki, krievu un latviešu — Anspaki), bet tagad visbiežāk šo nosaukumu izrunā un raksta — Anspoki. Tas ir vai nu vācu vai angļu (vistīcamāk), vai igauņu, vai somu valodas izcelsmes nosaukums. Tā kā latviešu valodā senāk līdzskanis «h» bija svešs, tad tā vietā šajā nosaukumā jau no pašā sākuma stājies līdzskanis «k», bet patskaņa «a» vietā patskanis «o» ieviesies nesen. Nav izslēgts, ka šim nosaukumam ir arī latviska izcelsme, bet tā izruna un rakstība vēlāk parveidota vācu vai polu gaumē (Anspach). G. Manteifelis jau piemēņētajā grāmatā raksta, ka šis ciems (te piemēnēti tikai Preiļu ciema esošie Anspaki) tagad (1869) vāciski saucoties — Anspach, bet latviski — Anspaki. Tāda latviska forma — Anspaki — šo abu Preiļu rajona ciematu nosaukumi tagad arī būtu izrunājami un rakstāmi. Bet personas, kurām ir šādas cilmes uzvārds, lai to izruna un raksta, kā vēlas — vai nu ar vārda formantu «aks» vai «oks». Te gan jāiebilst, ka musu valstī, kur sabiedriskajā dzīvē un cilvēku attiecībās valda visaptverošs birokrātisms un aizdomīgums, personu var-

dos vai uzvārdos pat vienu burtu grūti izmainīt, kaut arī tas būtu kļūdaini.

Rudzētu — Rozupes ceļa malā ir rādītājs, uz kura rakstīts — Aptieka (norāde uz komponista Jekaba Graubiņa dzimto vietu). J. Graubiņa dzimtas mājas saucas Aptekas. Var tās saukt arī vienskaitli (Apteka), ja tajā apvidū butu tāda tradīcija šo māju nosaukumu ietīšanā, bet nekādā ziņā — Aptieka, jo šo māju nosaukums cēlies nevis no medicīnas iestādes, kur gatavo un pārdod zāles, bet gan no vārda aptecēt — pavasaros, plūdu laikā Ošai izejot no krastiem, ūdens šīs mājas «aptecējis», un tās kādu laiku atradušās it kā uz salas.

Autobusu pietura pie Preiļu ciema Pupājiem vēl joprojām tiek dēvēta par Komunāru, kādā vārda saucās jau sen izbījušais kolhozs, kura centrs atradās Pupājos. Loģiski, ka šī autobusu pietura bija un ir jāsauc par Pupājiem — senas apdzīvotas vietas vārda.

Vēl nedaudz par vietu nosaukumiem Preilos. Preiļu ielām pēc iespējas vajadzētu atdot vecos vēsturiskos nosaukumus, ja tie nav neskanīgi, aizvainojoši vai pazemojoši. Piemēram, Komjaunatnes ielu vajadzētu pārdevēt agrākajā nosaukumā — par Rušonas ielu, jo šī iela ved ļoti senas, vēsturiski nozīmīgas apdzīvotas vietas — Rušonas — virzienā, bet ar komjaunatnes vēsturi un tradīcijām, tai nav nekāda sakara. Varetu saukties tā arī par Aglonas ielu, jo tāpat ved Aglonas virzienā. Šāda rakstura ielu nosaukumi ļoti palīdz orientēties gan ekskursantiem un tūristiem, gan ikvienam citam braucejam vai gājējam. Arī Pionieru laukumam Preilos nav nekāda sakara ne ar pionieru vēsturi, ne tradīcijām, bet atdot tam sākotnējo Tīrgus laukuma nosaukumu šodien nebūtu merķtiecīgi, jo līgi te vairs nenotiek. Šo laukumu varetu pārdevelt, piemēram, par Vienības laukumu, jo no šī laukuma sākas viena no Preiļu galvenajām ielām — Brīvības iela, bet vienība un brīvība ir cieši saistīti jēdzieni, vienība un brīvība ir ikvienas tautas lielākie ieguvumi un sveštumi.

Arī daļai Preiļu rajona kolhozu jāmaina nosaukumi. Tie jāsauc pēc to centru vai ciemu, kuru teritorijās tie atrodas, nosaukumiem. No ievērojamu cilvēku vārdos nosauktajiem kolhoziem saglabājams vienīgi Raina kolhoza nosaukums, jo Rainim ar Aizkalni (bijušo Jasmuižu) ir ciešs sakars.

Apzināsim, pētsim, sargāsim un atjaunosim savu novada vietu senos nosaukumus. Tie glāba musu vēsturi. To saglabāšana vai atjaunošana — musu pienākums pret visām paaudzēm.

A. ANSPAKS,
vēsturnieks

P. S. Šī raksta publicēšanas gadījumā honorāru lūdzu pārskaitīt Latvijas Kultūras fonda Preiļu muižas ansambļa atjaunošanai.

Vards lasītājiem

Paši vien esam vainīgi

Izlasījis laikrakstā «Lenina Karogs» publikācijas par Daugavu un Dubnu, nolēmu uzrakstīt redakcijai vēstuli. Negribu piekrist tiem, kuri ir pārāk optimistiski noskaņoti, proti — Dubnā un Daugavā esot diezgan tīri un upju piesārņojums nepārsniedzot pieļaujamās normas. Es nekādas analīzes upēs un arī ezeros neesmu izdarījis, tomēr uzskatu, ka to ekoloģiskais stāvoklis ir diezgan kritisks.

Pats esmu kaislīgs makšķernieks un bieži atrodos visādu upju un ezeru tuvumā. Esmu izdarījis dažus novērojumus un secinājumus. Upēs un ezeros zivju (nemaz nerunājot par vēzēm) ar katru gadu kļūst arvien mazāk. Dubnā pilnīgi izzudušas mailītes, vimbas. Daugavā stāvoklis arī bedģs.

Mūsu upes (sevišķi Dubna) un arī daudzi ezeri (minēšu tikai dažus) aizaug ar visādām ūdenszālēm. Tāpēc rodas arī liels nogulšņu slānis šo ūdensbaseinu dibenā. Kas veicina aizaugšanu un dūņu nogulsnešanos, neminēšu, jo par to jau ir rakstīts agrāk. Piebūdišu tikai vienu — vajadzētu jau sākt konkrēti domāt un rīkoties, lai veicinātu ūdensbaseinu tīrīšanas un atveseļošanas darbu. No ezeriem minēšu tikai dažus — Feimaņu ezeru un piecus Silavas ezerus, kuri aizaug ar katru gadu arvien vairāk un paliek seklāki.

Galvenais dabas postītājs un piesārņotājs ir pats cilvēks. Un arī upju un ezeru piesārņošanā mēs esam vainīgi visi. Piemēram, katram patīk atpūsties dabā, bet vai kāds ir padomājis, ka drīz vairs nebūs kur atpūsties? Livānieši to jau sāk just, jo Dubnā un Daugavā peldēties nedrīkst, tāpēc visi brauc uz Silavas ezeriem. Bet drīz tiks piesārņoti arī šie ezeri. Uz kuriem tad brauksim?

Viss jau būtu labi — lai jau cilvēki atpūsties pie ūdens, lai peldas. Tikai... pēc šiem atpūtniekiem gan paši ezeri, gan to krastī un tuvākā apkārtnē paliek piedrazoti. Ūdensbaseinu dibenos samests konservu kārbas, sasiestas pudeles, visāda cita drāza. Vai tad tie cilvēki paši vien nav vainojami?

Un tāpēc nav gari jādiskutē un jāteic garas runas, bet gan pašiem jāpaskatās vispirms uz sevi, bet pēc tam jāsāk konkrēti darīt, lai sakārtotu apkārtni vidī. Un tas nav jāatliek uz rītdienu, bet ir jāsāk jau šodien. Neviens no augšas mums gatavu neko neiedos, viss ir jāveic pašiem, lai uzlabotu mūsu mīļās Latvijas ekoloģisko stāvokli

J. VILCĀNS (Livānos)

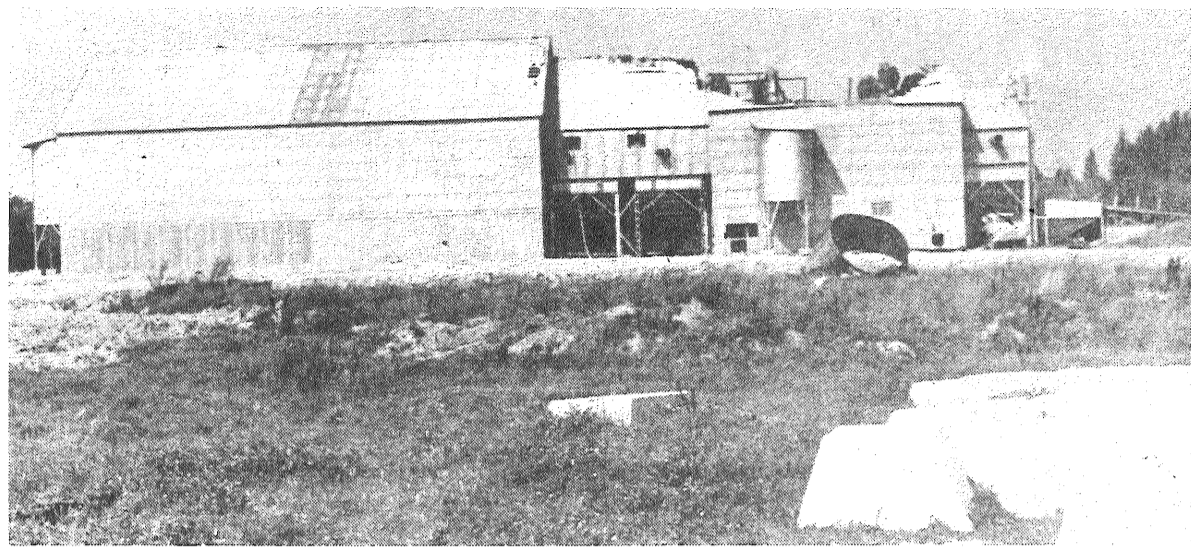
Kāda jēga vizītkartēm?

Zinu, ka manu vēstuli jūs nepublicēsiet. Taču vienalga gribu izteikt savas domas.

Kāpēc Livānos vajadzīgas vizītkartes, ja veikalos tik un tā nav ko nopirkt. Kādēļ no darba mājās, veikalos nav ne piena, ne krējuma. Un arī maizes nav. Nemaz nerunājot par tēju, kafiju un gaļu. Tukšs. Vairbūt tāpēc, ka visu iztīro jau no rīta. Bet vakarā ap plkst. 18.00 veikali stāv tukši. Tāpēc es domāju, ka nav vajadzīgas ne rajona, ne republikas vizītkartes. No tā veikalu plaukti taču pilnāki nekļūs.

Piedodiet, ja ko uzrakstīju ne tā. Bet patiesība ir patiesība.

S. NIKOLAJENKO (Livānos)

● Cik nav runāts, cik nav rakstīts, ka ar uguni jokat nedrīkst, ka ugunsnelaime rada lielus materiālo vērtību zudumus, bet nereti panem arī cilvēku dzīvības. Ir pieņemti arī neskaitāmi lēmumi, kuri amatpersonām uzliek par pienākumu nodrošināt pienācīgu ugunsdrošību. Taču — bezatbildība turpinās, un ugunsgrēki izceļas te vienā, te otrā vietā. Un atkal skan ugunsdzēsēju mašīnu sirēnas...

Tikai divi fakti. Šī gada 15. augustā ugunsnelaime ienāca Aglonas ciemā, un daļēji nodega ēka, kurā bija divi veikali un dzīvoklis (skat. attēlu pa kreisi). Drīz pēc tam aizdegās jaunā kalte Suvorova kolhozā (augšējais attēls). Rumā, ka tajā bijusi uzstādīta pat elektronika. Bet kas ugunij elektronika, ja cilvēku bezatbildībai un paviršībai nav robežu...

J. ZANDES foto

Humoreska

Pārmaiņas

— Mums jānopērk jauns televizors. — paziņoju. — Cik ilgi skatīsīties šīto krāmu?

— Nekas neiznāks, — sieva nepiekrīta. — Brīvas valūtas nav un arī tuvākajā laikā nebūs. Trīspadsmitā alga aizgāja gar degunu, tava ceturksņa premija arī... Mūsu saimniekošanas sistēmas apstākļos taupībai jāklūst par galveno.

— Labi, — gandrīz raudādams pakļāvos. — Tev labāk redzams. Man, starp citu, bārdas skuja-mais aparāts nīkojas. Kaut kas būtu jādara.

— Neko tagad nedarīsim, — sieva sacīja. — Vairbūt trešā ceturksņa plānā varēs iekļaut, bet šobrīd saudzē to, kas ir.

— Lai notiek, — padevos. — Dod rubli pusdienām, un iešu uz darbu. Citādi ar savu ekonomiju var vēl darbu nokavēt.

— Re, ko sagribējis! Aizmirsi, ka šie rubļi nāk? Sen laiks izvīr-zit jautājumu par taloniem uz pienu. Tavs darbs nebut nav nekaitīgs. Saņemsi pienu, no mājām pakārsi dažas sviestmaizes, un būsī paēdis. Bet ēdnīca jāizslēdz no plāna.

— Kas notiek? — saniknots domāju. — Tiklīdz viņas iestāde pargāja uz saimniecisko aprēķinu, uzreiz par kompjūteru pārvērtās. Labi, būtu ar savu ekonomiju darbā nodarbojusies. Bet ne — tur maz kas mainījies, toties mājās ieviests saimnieciskais aprēķins. Un vēl kāds!

V. SOLOVJOVS

Redaktors P. PIZELIS

PREIĻU RAJONA PATĒRĒTĀJU BIEDRĪBU SAVIENĪBAS SAGĀDES UN RAZOSANAS APVIENĪBA

Iepērk no iedzīvotājiem svaigas sēnes:

- baravikas (1. šķira) — par vienu kilogramu — 1,40 rbļ.,
- apšu bekas (1 rbļ.),
- bērzu bekas (0,85 rbļ.),
- sviesta bekas (0,85 rbļ.),
- gailenes (0,70 rbļ.),
- priežu bekas, celmenes (0,55 rbļ.),
- smiltenes, krimildes (0,50 rbļ.),
- cūcenes, bērzlapes, vilnišus, gludās pienaines (0,60 rbļ.).

pelēkās alksnenes, alksnenes, dzeltensārtās bērzlapes, govju bekas (0,40 rbļ.).

Sēnēm jābūt tīrām, bez tārpiem, sašķīrotām. Sēnes cepurīte — ne lielāka par 5 — 7 centimetriem, kājiņas garums — no 1 līdz 2 centimetriem.

Sēnes pieņem sēņu vārišanas punktos Preiļos un Livānos.

PREIĻU RAJONA PATĒRĒTĀJU BIEDRĪBU SAVIENĪBAS SAGĀDES UN RAZOSANAS APVIENĪBA

pieņem makulatūru.

Par nodoto makulatūru pār-dos grāmatu «Zviedru detektīvs». Vienas grāmatas iegādei jānodod 20 kilogrami makulatūras (laikraksti un žurnāli).

1. ARODVIDUSSKOLA

turpina 8. un 10. (11.) klašu absolventu uzņemšanu vidējās izglītības un specialitātes iegūšanai.

Ar astoņu klašu izglītību (mācību ilgums 2 gadi un 10 mēneši) var iegūt šādas specialitātes:

tišanas operators; meistara palīgs (uzņem jauniešus), audeja (uzņem jauniešus). Ar vidusskolas izglītību (mācību ilgums desmit mēneši):

tišanas operators; kontrolieris (uzņem jauniešus un jauniešus).

Mācību laikā audzēkņus (grupas ar 8 klašu izglītību) nodrošina ar ēdināšanu, ap-

Aiziet saule vakrā, Meža galus zeltīdama. Nolikst klusi sirmā galva Saules ceļu zeltīdama.

(T. dz.) Izsakām dziļu līdzjūtību tuviniekiem, pavadot pēdējā ceļā ANASTASIJU FOMINU. Kirova kolhoza kolektīvs

Un tā mēs aizejam — Tā pēkšņi un pavisam, Bez ceļa atpakaļ...

(Z. Purvs) Izsakām dziļu līdzjūtību Tamārai Dzjubdzelei sakarā ar MĀTES nāvi.

Livānu eksperimentālās biokīmiskās rūpnīcas kolektīvs

Klusa paliek māja, sēta, Klusa mātes istabīņa. Nav vairs mātes mīļo soļu, Nav vairs mātes padomiņa.

(T. dz.) Skumju bridī esam kopā ar Ivanovu ģimeni, MĀMUĻU smiltājā aizvadot.

Dravnieku mājas kaimiņi

ģerbu, kopmītnēm un stipendiju (1. kurss — līdz 20 rubļiem, 2. kurss — līdz 30 rubļiem, 3. kurss — līdz 50 rubļiem).

Grupās ar vidusskolas izglītību — stipendija līdz 100 rubļiem, ir kopmītnes.

Ražošanas prakses laikā uzņēmumos audzēkņi saņem 50 procentus darba algas.

Darba stažs tiek skaitīts no brīža, kad audzēkņis iestājas skolā.

Arodvidusskola strādā piecas dienas nedēļā.

Arodvidusskolas adrese: 228400, Daugavpils, Mendelejeva ielā 1. Uzņemšanas komisijas darba laiks: no plkst. 9.00 līdz 17.00 (izņemot sestdienas un svētdienas). Tālrunis uzziņām 41013

Kā dzijas kamols mužs ir saritināts, Kur dzipari visdažādākie mirdz. Ja spētu kāds tos visus atšķetināt, Tad vidū būtu māmuliņas sirds.

(L. Vāczemnieks) Kad ziedi nogulst uz baltās smilšu kopas, nesot pēdējos atvadu sveicienus, daļām bēdu smagumu ar Anīzu Ivanovu, MĀMUĻU smiltājā guldot.

Darba biedri

Daudz vasaru un rudens zelta būs, Un dzīves veji nerimstoši trauksies tālāk, Pār tavu pārāk agri beigto dzīvi, Par dienām, kuras pārtrūka tik pēkšņi.

(P. Zirmītijs) Izsakām līdzjūtību KARĻA BRŪVERA piederīgajiem, viņu pāragri smiltājā aizvadot.

1. ražošanas iecirkņa mehānizatori un darbinieku kolektīvs

SAGĀDES UN RAZOSANAS APVIENĪBA

Iepērk lielus sulīgos ziemas šķirņu ābolus (cena — 15 kapeikas par kilogramu) ierobežotā daudzumā. Tuvākas ziņas pa tālruni 22230.

PĀRDOD medu, arī šūnās. Telefons: 55624.

Aprīmušas čaklās rokas, Kurām prieks bij darbu veikt. Cik daudz labu vārdu prata Aplūsušās lūpas teikt.

(A. Kriškāne)

Izsakām dziļu līdzjūtību TEREZIJAS KOTĀNES piederīgajiem, guldot viņu smiltājā.

Mājas kaimiņi

Māt, tu esi pelnījusi, Ka mēs noliekam, lai mirdz, Tajā vietā, kur tu dusi, Ziediem līdzī daļu sirds.

(O. Rikmanis)

Izsakām dziļu līdzjūtību Vol-demāram Kotānam, MĀMIŅU smiltājā aizvadot.

Klases biedri

Tu, labo tēt, nu projām aizej klusi Tai ceļā tālajā, no kura nepārnāk.

(M. Bārbale)

Skumju bridī esam kopā ar Li-gitu un Sandru Brūverēm, TĒTĪ pāragri smiltājā aizvadot.

Klasesbiedri, vecāki, audzinātājas

Vien paliek mīlestība tava, Kā sāpju un kā laimes mērs.

(O. Rikmanis)

Skumju bridī esam kopā ar Zentu Ancāni, no TEVA atvadoties.

Rožupes astongadīgās skolas bijušie 3. (7) klases skolēni un vecāki

LENINA KAROGS

MŪSU ADRESE: 228250, Preiļos, Komjaunatnes ielā 1.

● REDAKCIJAS TALRUŅI: redaktors — 22059, redaktora vietnieki — 22154, atbildīgā sekretāre — 21996, partijas dzīves un padomju celtniecības nodaļa — 21769, agrorūpnieciskā kompleksa, sporta, skolu un jaunatnes dzīves nodaļas — 21758, rūpniecības, celtniecības un kultūras nodaļas — 21985, foto korespondents — 22203, korektori, grāmatvedība, uzziņas par sludinājumiem — 22305.

Laikraksts iznāk otrdienās, ceturtdienās un sestdienās latviešu un krievu valodās. Iespiests Latvijas izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tipogrāfijā (Daugavpils, Valkas ielā 1). Izdevniecība tipogrāfijā (Daugavpils, Valkas ielā 1). Izdevniecība «Zvaigzne» (Rīgā, M. Gorkija ielā 105). Viena nos. iespiedloksne. Ofsetiespiedums. «Lenina Karogs» («Ленинское знамя»). Газета Прейльского районного комитета КП Латвии и районного Совета народных депутатов на латышском языке.

Metiens 14 303 eksemplāri (latviešu valodā — 10 057 eks., krievu valodā — 4 246 eks.). Indekss 68169. Pas. 1078.